

Mens en milieu plukken vruchten van stadslandbouw

Initiatieven voor zowel klassieke als innovatieve vormen van landbouw midden in de stad springen als paddenstoelen uit de grond. Op braakliggende percelen, in leegstaande gebouwen, op daken, op balkons, aan muren en gevels... het gebeurt allemaal. *Urban farming* lijkt de trend zelfs al voorbij. Dit wordt een blijvertje.

Hippe bedrijfsnaam: De groenten uit Amsterdam. Leuke slogan: Eten wat de stad schaft. Nieuwsgierigmakende weblogtitel: Belevissen van een stadsboerin. *Urban farming swings and is here to stay*. Dat is wat de hedendaagse stadslandbouw uitstraalt. Verrassend, verfrissend, vernieuwend... creativiteit kan de stadsboeren en -boerinnen zeker niet ontzegd worden.

Wat te denken bijvoorbeeld van het initiatief van Philip van Traa van 'De groenten uit Amsterdam' om in een leegstaand kantoorgebouw midden in de stad aan het IJ over vijf gestapelde lagen met een totale oppervlakte van 1.100 vierkante meter onder led-verlichting groenten al in hun verpakking te gaan kweken? Innovatief, gezond en nog duurzaam verantwoord ook. Om het plaatje compleet te maken: buiten het gebouw krijgen we de klassieke aanpak te zien waar Van Traa in cortenstale (roestig-uitziende) bakken vergeten oud-Hollandse groenten tot wasdom gaat wekken. *High-tech* en *low-tech* gecombineerd, ook dat hoort bij *urban farming*.

Duurzaam en verbindend

Hoe verschillend de uitingsvormen ook kunnen zijn, de gedachten achter stadslandbouw komen in de meeste gevallen sterk overeen. De initiatiefnemers willen een bijdrage leveren aan het duurzamer maken van de voedselvoorziening. Dus geen dure en milieuverontreinigende transportkosten meer, maar productie liefst lokaal, dicht bij de consument zelf. Maar ook gezonde producten, minder bestrijdingsmiddelen, geen hoge energiekosten (dus alleen groenten van het seizoen) en volledig ecologisch verantwoord. De vraag is dan: passen Van Traa's winteraardbeien hier straks wel tussen? Het antwoord is tóch een ja. Deze aardbeien groeien namelijk binnen het verbouwde kantoorgebouw op onder speciale energiezuinige led-lampen van Philips. Zover is de stadslandbouw inmiddels al: zelfs deze multinational denkt er duurzaam in mee. Een ander door veel stadsboeren gedeeld streven, is dat ze de voedselketen weliswaar willen verkorten, maar niettemin ook de verbinding met het platteland willen maken. Zodat de consument zelf kan zien waar en

Inleiding

Urban farming

hoe zijn voedsel groeit, zonder dat dit zijn keuzemogelijkheden beperkt. Ter illustratie van dit laatste: Huibert de Leede is een van de drie initiatiefnemers achter 'Uit je eigen stad' dat in de Rotterdamse binnenstad op minimaal vijf hectare grond en dak zelf groente, fruit, vis en kip wil gaan produceren. "Mét eigen restaurant, winkel, workshops en evenementen", zo voegt De Leede hier aan toe. Ook hij en zijn kompanen kiezen voor een innovatieve aanpak. De viskwekerij is bijvoorbeeld direct gekoppeld aan de groentekwekerij, zodat de vissen de groenten kunnen bemesten. Maar omdat De Leede en zijn collega's de consument met hun initiatief bijvoorbeeld geen biefstuk uit eigen stadstuin kunnen aanbieden, wordt tevens contact gezocht met boeren in de nabijheid. "Zodat we alles kunnen bieden wat binnen een straal van laten we zeggen 30 kilometer vanaf de Coolsingel te vinden is."

Leerzaam en sociaal

Wat zeker ook niet vergeten mag worden, is dat stadslandbouw tevens belangrijke educatieve en sociale componenten met zich meedraagt. Bijvoorbeeld voor de hedendaagse stadsjeugd, die lang niet altijd duidelijk voor ogen heeft waar gesneden rode kool in een potje of komkommers in folie oorspronkelijk vandaag komen. Met een of meer stadslandbouwlocaties om de hoek kunnen ze met eigen ogen waarnemen hoe groenten en fruit groeien en hoe bijvoorbeeld kippen scharrelen. Indien ze dat willen, kunnen ze in sommige gevallen zelfs meehelpen of meewerken op de stadsboerderij.

De sociale component geldt vooral voor projecten die vrij toegankelijk zijn voor omwonenden of die zelfs juist speciaal voor deze stadsbewoners bedoeld zijn. Denk bijvoorbeeld aan het project Zuidpark in Amsterdam, waar op het dak van een gerenoveerd kantoorgebouw een dakmoestuin (wat heet: nota bene de grootste van Europa!) is aangelegd ten behoeve van de gebruikers van het pand daar onder (zie ook het artikel op pagina 8-9). Zij kunnen elkaar hier dus op het dak treffen bij het onderhouden van de moestuin en tijdens het oogsten, wat ongetwijfeld een positief effect zal hebben op de onderlinge verhoudingen.

Groenten al in hun verpakking gekweekt onder led-verlichting

High-tech en low-tech gecombineerd, ook dat hoort bij urban farming

De Proeftuin Hofbogen in Rotterdam beoogt soortgelijke effecten te bereiken. En meer. Volgens de website is het plan op de plek van het oude station Hofplein, nu het dak van een mini-mall, 'gebaseerd op synergie en rendement door een combinatie van duurzaamheid, culturele clustering en creatieve industrie. Met de realisering van een duurzame Orangerie als expo-ruimte, city-lounge, buitenpodium, stadslandbouw en een park, krijgt het dak een aantrekkelijke stedelijke gebruiksfunctie: een inspirerende ontmoetingsplek waar ontspanning mogelijk is in de context van een culturele dimensie en een groene omgeving. De proeftuin is mede door het gebruik van zonne-energie zelfvoorzienend en kan hierdoor zonder structurele overheidssubsidie.'

Verdienmodel

Op subsidie zit trouwens geen enkele stadsboer te wachten, zo wordt al snel duidelijk tijdens gesprekken met hen. Ze hanteren hun eigen verdienmodel en vertrouwen daar op. Huibert de Leede bijvoorbeeld heeft voor zijn bedrijf 'Uit je eigen stad' een goede baan als organisatieadviseur opgezegd. Hetzelfde deden zijn beide collega's die werkten in respectievelijk de vastgoed- en de zorgsector.

Leven_{op} DAKEN

Thema

De stedeling wordt steeds afhankelijker van in de stad zelf geproduceerd voedsel

“We teren nu al ruim een jaar in op ons eigen vermogen”, zegt De Leede, “terwijl we pas ergens dit najaar écht open gaan voor het publiek en geld kunnen gaan verdienen. Maar we zijn overtuigd dat we er straks van

Zeker ook een optie: urban rooffarming

Het verbouwen, verwerken en distribueren van voedsel in een stedelijke omgeving noemen we *urban farming*. In goed Nederlands spreken we ook wel over stadslandbouw, hoewel dat de lading niet helemaal dekt. Zo kennen we meer urbane land- en tuinbouwactiviteiten, zoals het houden van bijen in steden. De stadsimkers zelf spreken in dit geval over *urban beekeeping*.

Leven op Daken haakt graag aan bij deze nieuwe ontwikkelingen en gebruikt in dit verband het begrip *urban rooffarming*. Of, in begrijpelijker Nederlands, daktuinbouw – daklandbouw behelst immers ook dierhouderij en dat lijkt ons op het dak niet direct een voor de hand liggende optie, terwijl het begrip dakakkerbouw ons, gelet op de doorgaans wat beperkte omvang, net iets te hoog gegrepen lijkt. Aanhakend bij de verrassende en bovenal hippe taal die in relatie tot stadslandbouw vaak gebezigd wordt, is het tevens een optie om te spreken over ‘het eetbare dak’.

Urban rooffarming, daktuinbouw of het eetbare dak; hoe verfrissend en vernieuwend het allemaal ook is, voor de dakdekkersbedrijven en grootstedelijke hoveniers die groendaken aanleggen conform de eisen van Leven op Daken, is er weinig nieuws onder de zon. Zij hanteren een dakopbouwconcept dat al jaren zijn betrouwbaarheid heeft bewezen en kunnen daarom goed adviseren over dakbelasting en grondgebruik.

Ons advies voor een dakmoestuin zal bestaan uit een geïsoleerd en volledig verkleefd dakbedekkingssysteem. Hierop wordt een beschermmat geplaatst met daar bovenop een ZinCo-drainage Floradrain FD 40. Tot slot een beschermfilter met een 20 tot 40 centimeter dikke substraatlaag van het type ZinCo dakmoestuin. Wordt de substraatlaag dikker, zeg 60 tot 70 centimeter afhankelijk van de gewassen die geteeld gaan worden, dan adviseert Leven op Daken de Fixodrive- drainageplaat die garant staat voor een hoge drukvastheid, buffering en luchthuishouding. Met Leven op Daken staat niets een succesvolle dakmoestuin nog in de weg.

kunnen leven. In 2018 willen we actief zijn in minimaal vijf steden. Naast Rotterdam zijn dat Amsterdam, Utrecht, Amersfoort en Almere. Als we straks in elk van die steden op stukken grond en op daken minimaal vijf hectare stadslandbouw hebben, dan is het project geslaagd. En dat gaat ook lukken, want de voorspellingen zijn dat in 2050 ongeveer 75 procent van de bevolking in de steden woont. Zij worden voor hun voedselvoorziening steeds afhankelijker van wat er in de stad zelf wordt geproduceerd.” *L*

Renovatie Schiphol Plaza

Life on Roofs

Life on Roofs

Vegetatiedaken, parkdaken of dakpleinen. Benut het daklandschap en breng met ZinCo leven op het dak!

De bewezen hoogwaardige systeemoplossingen van ZinCo bieden u de zekerheid die u als opdrachtgever, architect, dakdekker of daktuinhovenier vraagt.

ZinCo Benelux b.v. - Postbus 9092, NL - 1006 AB Amsterdam - Tel. (020) 667 48 52
Fax (020) 667 38 47 - daktuin@zinco.nl